



РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
415-55/19
Београд



Заштитник грађана
Zaštitnik građana

дел. бр. 39690 датум: 30. децембар 2019. год.

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ
НАДЗОР НАД ПОСТУПКОМ ПРИНУДНОГ УДАЉЕЊА СТРАНАЦА

**Извештај о надзору над принудним удаљењем
држављанина Северне Македоније**

Београд, децембар 2019. године

1. УВОД

1.1. МАНДАТ НПМ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака¹ успостављен је Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ), а у члану 2а Закона одређено да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсманима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

Законом о странцима,² у члану 82, прописано је да Заштитник грађана у складу са надлежностима из Закона о Заштитнику грађана и Закона о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака, врши надзор над поступком принудног удаљења странца.

У институцији Заштитника грађана формирана је посебна организациона јединица Одељење националног механизма за превенцију тортуре, која обавља стручне послове НПМ. Одељењем руководи начелник, који за рад Одељења и свој рад одговара заштитнику грађана.

1.2. ПОДАЦИ О НАДЗОРУ

1.2.1. ОПШТИ ПОДАЦИ

УСТАНОВА	Гранични прелаз Прешево
ВРЕМЕ	30. август 2019. године
ЦИЉ	Надзор над поступком принудног удаљења странаца
НАДЗОР ОБАВИО	Марко Анојчић, <i>Заштитник грађана/Одељење НПМ</i>

1.2.2. ТОК НАДЗОРА

Надзор је започет испред Амбасаде Републике Северне Македоније у Београду.³ Потом је обављен транспорт до Граничног прелаза Прешево, током којег је НПМ био у сопственом возилу, возећи се иза службеног возила којим је превезен странац. Током транспорта непосредно је надзирана једна пауза. На Граничном прелазу је обављен разговор са странцем у вези са поступањем службених лица према њему и поштовањем његових права током боравка у Прихватилишту и транспорта до граничног прелаза и праћена је процедура његове предаје службеницима Републике Северне Македоније.

¹ "Сл. лист СЦГ - Међународни уговори", бр. 16/05 и 2/06 и "Сл. гласник РС - Међународни уговори", бр. 7/11.

² "Сл. гласник РС", бр. 24/18 и 31/19.

³ Надзор није започет у Прихватилишту за странце у Падинској Скели, где је странац претходно боравио, јер је због брзине организовања удаљења НПМ успео да се прикључи тек испред Амбасаде.

1.2.3. САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА НПМ

Сви полицијски службеници су остварили пуну сарадњу са НПМ. Представнику НПМ су пружене све тражене информације, омогућено присуство и надзор над свим поступцима, као и ненадзиран разговор са странцем. Током целокупне операције је одржавана константна комуникација између полицијских службеника и представника НПМ, лично или преко телефона, што је умногоме олакшало надзор.

2. ПОСТУПАЊЕ ПРЕМА СТРАНЦУ

2.1. ПОСТУПЦИ ПРЕ ТРАНСПОРТА ДО ГРАНИЧНОГ ПРЕЛАЗА

Држављанин Републике Северне Македоније, који је пунолетан, је пре удаљења око 1,5 месец био смештен у Прихватилишту за странце у Падинској Скели. Ово му је био четврти боравак у Прихватилишту, односно четврто принудно удаљење. Током претходног боравка у Републици Србији је био у азилном поступку, у којем је одбијен. Овај пут решење о враћању је донела Полицијска управа Крагујевац.

Из Прихватилишта је спроведен прво до Амбасаде Републике Северне Македоније, ради издавања путног листа. Странац се налазио у службеном возилу испред Амбасаде, а контакт и процедуре у Амбасади су обављали полицијски службеници. Један службеник Амбасаде је изашао да лично види странца и само на кратко поразговара са њим. Странац се све време налазио у службеном возилу.

Као што је НПМ већ констатовано приликом ранијих посета Прихватилишту, поступак принудног удаљења, самим тим и боравак странаца у Прихватилишту, често траје дуже због тога што странци немају потребне исправе нити новца да их прибаве преко дипломатско-конзуларних представништава, што је било и у овом случају. Држављанин Републике Северне Македоније је НПМ навео да нема докумената нити новца да их прибави и да не зна зашто је толико времена провео у Прихватилишту. Од полицијских службеника су добијене информације да је било потребно да се претходно обави и утврђивање идентитета преко надлежних органа Републике Северне Македоније. Додатан проблем је да Амбасада Републике Северне Македоније прихвата само евре као средство плаћања, с обзиром да је тако регулисано Протоколом.⁴

Полицијски службеници се у свим овим случајевима на разне начине сналазе да обезбеде потребна средства, што НПМ не сматра добром праксом. Према информацијама које је НПМ добио током овог принудног удаљења, до сада нису опредељивана средства за ове намене у буџету Министарства унутрашњих послова и прави се пројекција средстава потребних за следећу годину, што би требало да омогући превазилажење овог проблема.

НПМ жели од Министарства унутрашњих послова да добије више информација о начину плаћања издавања путних и личних докумената потребним странцима који се принудно удаљују и плановима да се уочени проблеми превазиђу на системском нивоу.

⁴ Члан 11. Протокола између Владе Републике Србије и Владе Републике Македоније о спровођењу Споразума између Владе Републике Србије и Владе Македоније о предаји и прихвату лица чији је улазак или боравак нелегалан.

Током боравка у Прихватилишту, странац је једном имао лекарску интервенцију због болова у глави. Тада је Служба хитне помоћи долазила у Прихватилиште. Странац је НПМ навео да нема примедби на пружање здравствене заштите нити тегоба. Непосредно пре удаљења није имао потребу за лекаром. Пре поласка је имао један оброк – доручак. Његове личне ствари су биле спаковане у кесу и биле уз њега, осим мобилног телефона који је био код полицијских службеника. Полицијски службеници су код себе држали и путни лист.

НПМ је речено да странац начелно одбија повратак у Републику Северну Македонију, али да није пружао било какав физички отпор. Наводно, планира да се убрзо врати у Републику Србију.

2.2. ТРАНСПОРТ ДО ГРАНИЧНОГ ПРЕЛАЗА

Транспорт су обавила 3 полицијска службеника, службеним возилом са седиштима. Један полицијски службеник је седео поред странца. Странац је био везан лисицама са рукама напред и сигурносним појасем из возила. У возилу постоји клима уређај. Обезбеђена је вода за пиће тако што су полицијски службеници понели флашу са водом и пластичне чаше.

Након 2 сата вожње направљена је пауза за тоалет, на одморишту поред ауто-пута. Приликом извођења, странац је био везан лисицама за једну руку полицијског службеника. Одведен је до мобилног тоалета, одвезан и пуштен сам у тоалет. За то време полицијски службеници су приклонили врата од тоалета, остављајући мало простора да би могли да прате шта се дешава унутра, и стајали испред. На овај начин је обезбеђена приватност странца, а да у исто време није угрожена његова лична безбедност нити поступак удаљења, а такође је превенирана могућност евентуалног бекства. Након тоалета странцу је омогућено време за цигарету, а везане руке су биле прекривене одевним предметом како се не би излагао погледима грађана који су такође користили одмориште.

Другу паузу, која је направљена након додатног 1 сата вожње, НПМ није непосредно надзирао због техничких проблема са службеним возилом НПМ који се појавио током пута. Према сагласним наводима полицијских службеника и странца, пауза је била кратка и током ње полицијски службеници су странцу купили цигарете.

2.3. ПОСТУПАЊЕ НА ГРАНИЧНОМ ПРЕЛАЗУ

Након краћег боравка у полицијским просторијама на Граничном прелазу Прешево, странац је, уз асистенцију полицијског службеника који ради на граничном прелазу, превезен у северномакедонске полицијске просторије. Тамо је састављен и потписан записник о предаји и прихвату лица. Ствари које су биле код српских полицијских службеника (мобилни телефон и путни лист) су предате северномакедонским, што је такође констатовано у записнику. На овај начин би била предата и новчана средства, да их је странац имао код себе.

Полицијски службеници Републике Србије су потом оставили странца полицијским службеницима Републике Северне Македоније, у просторији у којој су обављане процедуре у вези са записником.

3. ЗАКЉУЧАК

НПМ сматра да је принудно удаљење странца протекло у реду, да су у потпуности поштовани његови интегритет и достојанство и да су полицијски службеници показали висок ниво професионалности у обављању овог посла. НПМ је уочио пријатну комуникацију полицијских службеника са странцем током целог поступка и поздрављање након примопредаје.

Због свега наведеног НПМ похваљује рад полицијских службеника Прихватилишта за странце.